

# VĚDA A VÍRA

---

(Starší školní věk: 11–15 let)

Materiál vytvořilo © Katechetické středisko AP 2023 (David Žofák)

## ÚVOD – ZAHAJOVACÍ HRY

**Pokud je více dětí (8 a více):**

**Hra „Evoluce“:** Účastníci začínají na nejnižší úrovni. Na vyšší úrovně se posouvají pomocí hry „kámen – nůžky – papír“. Kdo vyhrává, posouvá se v žebříčku o jednu pozici výše a začne se chovat tak, jak je pro jeho úroveň předepsáno. Každý si může stříhat pouze s tím, kdo je na stejné úrovni, tedy např. kuře s kuřetem, opice s opicí. Kdo prohraje, propadá se zase o úroveň níže. Vyhrává ten, kdo první dosáhne nejvyššího stupně.

Úrovně hráčů: sliz (srká a chodí po čtyřech) – kuře (pípá a poskakuje) – tučňák (kváká a chodí jako tučňák) – slon (vytvoří chobot a troubí) – opice (šklebí se a chodí shrbená) – člověk (normálně chodí) – superman (pravice se zaťatou pěstí zdviženou vzhůru)

**Pokud je méně dětí:**

**Jednoduchý Ice braker:** Do košíčku vložíme několik drobností (např. otvírák, kuličku, hrací kostku, gumičku, kolíček, malou hračku, pravítko, tužku apod.). Účastníci mají za úkol si jednu z věcí vybrat a pokračovat např. větou: „Jsem trochu jako tato tužka, protože...“

V druhém kole mají za úkol vzít si z košíčku něco jiného (obsah můžeme obměnit nebo mít dva různé košíčky) a říci: „Tato věc mi připomíná, že jsem v poslední době prožil...“ a popíše nějaký zážitek z poslední doby.

**Foukací fotbalík:** Posadíme se s dětmi okolo menšího čtvercového nebo kulatého stolu, případně u delšího obdélníkového stolu proti sobě. Doprostřed položíme ping-pongový míček. Okraj stolu rozdělíme na tolik částí, kolik je hráčů. Hráči se nesmí opírat o stůl tělem – zabraňovat tak míčku, aby „prošel do brány“ a spadl na zem. Na znamení se účastníci snaží fouknout míček do „brány“ soupeře tak, že míček spadne na zem. Hraje se do předem určeného počtu bodů.

## TÉMA

Abychom mohli téma kvalitně rozvinout, je vhodné, abychom si je předem promysleli za pomoci textů uvedených v závěru metodiky.

Vytiskneme si **příložený pracovní list (PL)**.

---

## UVEDENÍ DO TÉMATU

---

Jeho první část obsahuje myšlenkové uvedení do tématu. Účastníci mají za úkol vymyslet a napsat maximálně:

- **Tři vědecké objevy** z nejrůznějších oborů (astronomie, archeologie, jazykověda, fyzika, matematika, medicína, elektrotechnika atd.)
- **Tři věroučná tvrzení** křesťanské víry

Po ukončení práce **společně sdílíme**, co každý napsal (vyplňování PL se účastní i katecheta či animátor) a o svých postřezích chvíli hovoříme.

**Na závěr připomeneme**, že všechny hlavní části toho, čemu věříme, najdeme v tzv. Vyznání víry, které se modlíme při každé nedělní bohoslužbě. U vědeckých objevů se sami pokusíme najít příklady, které překonaly jiné dřívější objevy v tomtéž oboru. Tím naznačíme, že věda není statická a mnohé její poznatky mohou být doplněny, popř. rozporovány a nakonec zcela popřeny.

---

## PŘEDPOKLADY

---

Poté přejdeme k druhé části pracovního listu, kdy mají účastníci přemýšlet nad otázkami týkajícími se:

- **Vědy:** z jakých předpokladů věda vychází? Co zkoumá?
- **Víry:** z jakých předpokladů vychází víra?

Po ukončení práce každý přečte své návrhy. Animátor pečlivě vyslechne všechny varianty a žádnou nehodnotí. Nakonec přečte vlastní odpovědi, v níž zdůrazní následující:

### VĚDA

- Zkoumá objekty a procesy reálného světa. Zkoumá skutečnost: přírodu, vesmír atd.
- Vychází z jistoty, že svět je poznatelný a uspořádaný.
- Způsob vědeckého poznávání: pozorování, zkoumání vztahů mezi zkoumanými jevy a objekty, vysvětlení souvislostí

Na závěr animátor položí otázku: jsou jednotlivé výsledky vědy definitivní, bez možnosti je upravit nebo zpochybnit?

Společně pak docházíme k závěru, že **věda je otevřený, měnící se, stále znovu zkoumatelný a zpochybnitelný systém** poznatků o světě.

## VÍRA

Víra vychází:

- Z posvátných textů Bible: ze zjevení.
- Z přesvědčení, že svědectví uvedená v posvátných textech jsou věrohodná (nejsou vymyšlená, lživá, nepocházejí od psychicky defektních lidí)
- Z přesvědčení, že svědectví těch, kteří nás do víry uvedli, jsou věrohodná.

Na závěr animátor položí otázku: Jsou jednotlivé základní závěry víry definitivní, neměnné nebo naopak zpochybnitelné, upravitelné, kritizovatelné?

Společně pak docházíme, k tomu, že **víra ve svých základních tezích (Vyznání víry) je definitivní a neměnná. Je to uzavřený systém, protože i celé zjevení je uzavřené.**

To však neznamena, že víra nepotřebuje vědu! Je nutná např. pro zkoumání posvátných textů, posvátných míst, prohloubení a lepší porozumění etickým principům lidského života atd.

Závěrem je tedy možné říci, že život nelze s jistotou postavit na vědě jako takové, protože její systém je proměnlivý. Oproti tomu víra poskytuje v tomto směru „pevnou půdu pod nohama“.

Věda je důležitá a cenná, ale primárně není postavená na osobním vztahu. Víra oproti tomu ano.

Věda a víra vycházejí z odlišných zdrojů: věda ze smyslově zachytitelného světa, víra ze zjevení.

Vědu a víru nelze zaměňovat, protože bychom mohli dojít k mylnému přesvědčení, že obsahy víry lze měnit, nebo že věda je uzavřený systém.

---

## K ČEMU VEDE

---

V poslední části tématu vyzveme účastníky k přemýšlení nad následujícími otázkami:

**VĚDA:** Jaké změny způsobil vědecký pokrok? K čemu vede věda?

**VÍRA:** Jaké změny způsobuje pokrok v životě z víry? K čemu vede víra?

Po ukončení práce každý přečte své návrhy. Animátor pečlivě vyslechne všechny varianty a žádnou nehodnotí. Nakonec přečte vlastní odpovědi, v níž zdůrazní následující:

**VĚDA:**

- Rozšiřuje poznání světa a skutečnosti kolem nás.
- Pomáhá člověku v různých oblastech života.
- Usnadňuje a zkvalitňuje lidský život.
- Na druhou stranu zvyšuje nebezpečí jeho ohrožení (nukleární zbraně, pokusy na lidech atd.)

## **VÍRA:**

- Vede ke kvalitnějšímu životu.
- Vede ke hlubšímu promýšlení souvislostí.
- Vede ke správnému užívání všeho (i vědy).
- Vede k lásce ke všemu a ke všem.

Poté položíme otázku, zdali **v uvedeném výčtu existují nějaké souvislosti? Shodují se jejich cíle v něčem?** (např. obojí „se vzájemně potřebuje“: aby věda sloužila lidem, potřebuje víru a její zdravé morální principy. Víra zase potřebuje vědu, aby nehlásala názory, které odporují soudobému poznání, případně které někomu škodí.)

**Víra bez vědy... může být někdy fundamentalistická**

**Věda bez víry... může být někdy člověku nebezpečná**

Obojí však může vést ke kvalitnějšímu životu.

Na závěr můžeme zmínit známou souvislost mezi ROZUMEM A LÁSKOU:

CO MILUJEME, TO CHCEME POZNÁVAT.

VĚTŠÍ POZNÁNÍ NÁS PAK VEDE K VĚTŠÍ LÁSCĚ

---

### *ZÁVĚREČNÁ MODLITBA*

---

Pane, prosíme Tě, aby nám přemýšlení nad věcmi tohoto světa pomáhalo k dobrému, a dej, prosíme, aby nás nakonec vše vedlo k větší lásce k tobě i k světu. Amen.

---

### *Materiály ke studiu:*

---

<https://www.vira.cz/texty/knihovna/jiri-grygar-veda-a-vira>

[https://is.iabok.cz/do/jabok/954367/955289/955436/Zjeveni\\_a\\_vira.pdf](https://is.iabok.cz/do/jabok/954367/955289/955436/Zjeveni_a_vira.pdf)

[https://wikisofia.cz/wiki/Vědecká teorie -  
\\_její specifika, struktura a proces utváření](https://wikisofia.cz/wiki/Vědecká_teorie_-_její_specifika_struktura_a_proces_utváření)

<http://www.etf.cuni.cz/~moravec/vedavira.html>